

Užprogramuotos pasekmės

Paroda „Krepšelis ir kiti demonai“ Dailininkų sąjungos galerijoje

Rita Mikučionytė

Nr. 30 (1224), 2017-09-22

[Dailė](#)

Parodoje „Krepšelis ir kiti demonai“. J. Jasinskaitės nuotr.

Ten, kur pasirodo dar 2009 m. susibūrusi menininkų grupė „Iš reikalo“, visada tikimės aštraus kritiško ir ironiško žvilgsnio į socialines aktualijas. Šįkart grupės iniciatorės – Jurgita Jasinskaitė, Rasa Noreikaitė-Miliūnienė ir Marta Vosyliūtė – surengė sukrečiančių paradoksų kupiną parodą „Krepšelis ir kiti demonai“, kurią vadinčiau pokalbiu su savo ir mūsų sąžine. Tad ką išgyvena menininkai, susidūrę su valstybės finansavimo politika, t.y. jos dalijamais krepšeliais?

Prie parodos eksponatų nematysime autorių pavardžių, vien kūrinų metrikas, o kai kur trumpus kūrinio idėją nusakančius tekstus – ši pozicija pasirinkta sąmoningai, pabrėžiant visų vienuolikos parodos dalyvių asmeninių patirčių universalumą. Tačiau baigiantis parodai, manau, atėjo laikas atskleisti autorystę, juolab patys menininkai nesislapstė ir įvairiuose interviu bei straipsniuose drąsiai dalinosi savo skauduliais. Kita vertus, dalį darbų labai lengva autorizuoti – kai kuriuos konkrečius kūrinius jau esame matę kituose dabarties dailės kontekstuose.

Mano manymu, krepšelių dalinimo peripetijos ypač veikia menininkus, kurie, būdami itin jautrūs santykiams su sociumu, neišvengiamai sprendžia ne tik kūrybos,

bet ir sveikatos, vaikų išsilavinimo ar savo mokytojavimo bei dėstytojavimo problemas.

Šiuo požiūriu parodos ekspozicijoje išsiskiria dvi „raudų“ sienos, kurios vaizdžiai aktualizuoja medicinos ir švietimo bei kultūros finansavimo reikalus. Tai vadinčiau parodos koncepcijos atramomis, aplink kurias pinasi įvairiausios krepšelio idėjų kūrybinės interpretacijos. Ekspozicijoje apmąstant sisteminį ekonominį reguliavimą ir jo kontrolę, dar kartą įsitikiname, jog be išimčių taikomi nuasmeninti visuotinos pagalbos ir paramos principai neretai demoralizuoja, nes neatliepia konkretaus visuomenės nario interesų ir neišvengiamai dramatiškai individualiai išgyvenamas finansines situacijas.

Pradėkime nuo sveikatos ir prisiminkime ne tik fizines, psichologines, bet ir finansines bėdas bei retų ligų atvejus. Atmintį akimirksniu atgaivins Rasos Noreikaitės-Miliūnienės vis dar tęsiamas projektas „Kalendorius. Nevadovėliniai ligų atvejai“ – įspūdingas (ypač žinant dailės pedagogo atlyginimo dydį) čekių ir sumų už nekompensuojamus vaistus rinkinys. Taigi stenkitės nesirgti, o jei liga reta, mažai ištirta, automatiškai būsite išmestas už finansinės pagalbos ribų... Sukitės, kaip išmanote...

Šioje ligos istorijos sienoje užkoduotas juodojo humoro užuominas aptiksite ir Kristijono Miliūno paveiksle, kuris dedikuotas šventajai biurokratinių „lervų“ pietų pertraukai (suprasite, jei bandėte sutvarkyti valdišką reikaliuką dieną nuo dvyliktos iki pirmos valandos), ir Roberto Gritėno tautiniuose „stringuose“, kurie man simbolizuoja mūsų kultūros politikos prioritetus. Šią visuotinai įteisintas normas pašėpiančių kūrinių seriją vainikuoja Martos Vosyliūtės piešiniai-lipdukai, skirti kultūros vadybos kritikai. Menininkė nuolat kelia klausimą, „ką šie mistiniai specialistai veikia kultūros lauke“, juk praryja studijų krepšelius...

Dar kartą apmąstyti aktualias meninės tapatybės ir biurokratinės institucinės veiklos sankirtas kviečia parodoje eksponuojami Eglės Gandos Bogdaniienės tekstilės kūriniai iš projekto „Red Tape“. Kita vertus, kritiškam menininkės ir VDA prorektorės studijoms požiūriui į nusistovėjusį krepšelių menų studijoms tarsi antrina Aušros Jasiukevičiūtės ironiškas kvietimas studijuoti skulptūrą ir „monumentas“ su asmeniniais skulptorių rakandais. Savitai šią mintį apie menų studijas ir apskritai menininko dalį plėtoja Rima Blažytė, eksponuodama krepšį-šiltnamį ir sueiliuodama „Gyvenimėlių“. Išsyk tarsi atsiduriu dailės mokytojų pokalbių kūryboje...

Jurgitos Jasinskaitės keramikos objektai „tinkluose“, manau, sujungia skirtingus parodos „Krepšelis ir kiti demonai“ idėjinius pjūvius. Viena vertus, pabrėžiama siurreali kasdienio gyvenimo pajauta („Miestiečio krepšelis“), kita vertus, akcentuojamas nuspėjamas įpakuoto daikto pobūdis („Katė maiše“). Fantastinį pasakojimą ir realybę labai skirtingai interpretuoja Greta Grendaitė, Tomas Vosylius ir Simonas Dūda, jų kūrinuose atrandame akivaizdžių vartojimo kultūros impulsų ir juos gaubiančios daugiapasmės psichodelinės painiavos.

Filosofines jaunųjų menininkų kūrybos įžvalgas tarsi apibendrina ir „įžemina“ Martos Vosyliūtės kūrinys – spalvota bendrai suneštų įvairiausių krepšių, rankinių ir kuprinių siena. Skirtingų formų ir talpos daiktai lavina mūsų vaizduotę – juk nežinome, „ar krepšiuose algos, laisvalaikio pajamos, kyšiai, diktofonai, ginklai, kontrabanda, vaistai, šlapios nosinaitės, dienoraščiai ar bilietai emigracijos kryptimis, nežinome. Nežinome lygiai taip pat kaip ir krepšelių ateities.“ Sienoje eksponuojamos aktualių straipsnių ir dokumentų ištraukos liudija apie valstybės finansavimo švietimui ir kultūrai sistemos principus. Jų atsiradimo politinės aplinkybės ir kultūros žmonių reakcijos yra nevienareikšmės. Iš esmės krepšelis, skirtas socialinei atskirčiai mažinti ir institucijų konkurencijai skatinti, dažnai praranda savo prigimtinę paskirtį, nes atskirtis tik didėja, o pasirinkimų galimybės mažėja.

Parodos atidaryme lankytojai buvo vaišinami saldžiaisiais krepšeliais – saldėsiais, kurie daugeliui primena vaikystę sovietmečiu. Galiu tik padėkoti Martai, kad tokia jos inicijuota akcija iš atminties vėl prikėlė ne tik palyginimą apie žmogų kaip sraigtelį didžiuliame valstybės valdymo mechanizme, bet ir šių dienų pedagogams keliamus reikalavimus. Juos drąsiai peradresuoju visų krepšelių kūrėjams: mielieji ponai valdininkai, svarbiausia – lankstumas, veiklos diferencijavimas ir individualizavimas!

Paroda veikia iki rugsėjo 26 d.

Dailininkų sąjungos galerija (Vokiečių g. 2, Vilnius)

Dirba pirmadieniais–penktadieniais 10–18 val., šeštadieniais 10–16 val.